

Zaolzie. Wystawa Jerzy Buzek (1874–1939), inżynier, dyrektor odlewni żeliwa i profesor

Data publikacji: 21.05.2024 13:11

Do 6 czerwca w siedzibie Zarządu Głównego PZKO przy ul. Strzelniczej 28 w Czeskim Cieszynie, w galerii w holu na parterze oglądać można wystawę planszową „Jerzy Buzek (1874–1939), inżynier, dyrektor odlewni żeliwa i profesor”.

Marian Steffek, który przygotował 9 plansz pełnych historycznej wiedzy, archiwalnych fotografii i skanów dokumentów tak oto na pierwszej z plansz przybliży omawianą postać:

„Jerzy Jan Buzek wraz z bratem bliźniakiem Janem Jerzym Buzkiem urodził się w Cieszynie w dniu 27 marca 1874 r. w rodzinie Andrzeja Buzka i Marii z domu Kajzar. Po ukończeniu szkoły ludowej w Końskiej, zaczął się kształcić w niemieckim Gimnazjum Państwowym w Cieszynie, bo polskiej placówki ogólnokształcącej w tym okresie tutaj jeszcze nie było. W gimnazjum był najpierw członkiem, a następnie prezesem tajnego polskiego stowarzyszenia „Jedność”. W 1895 r. zdał maturę i rozpoczął studia w Akademii Górniczej w Leoben w Austrii. Tutaj działał w Czytelnicy Polskiej Akademików Górniczych. Był też członkiem a przez pewien okres czasu również prezesem Stowarzyszenia Akademików Polskich „Znicz” w Cieszynie. W 1898 r. otrzymał w Leoben tytuł inżyniera hutniczego, a w 1899 r. tytuł inżyniera górniczego.

1 sierpnia 1899 r. rozpoczął pracę jako inżynier w Zakładach Hutniczych w Trzyńcu i kolejno przechodził działy wielkopiecowy, odlewnię i emaliernię. Huta Trzyńiecka miała swoje dobrze wyposażone laboratorium, w którym inż. Buzek badał, między innymi, zagadnienia zgaru manganu podczas przetapiania surówki wielkopiecowej w żeliwiaku oraz prowadził studia nad parametrami procesów zachodzących w żeliwiaku. W 1904 r., jako jeden z pierwszych metalurgów europejskich, opracował naukowe podstawy tego procesu. Rezultaty swych badań przedstawił na I Zjeździe Górników Polskich w Krakowie w 1906 r., prezentując uzyskane wyniki w referacie pt. „Zużycie koksu w piecach kupolowych”.

Kierownictwo wiedeńskiego Towarzystwa Górniczo-Hutniczego, które od 1906 r. było również właścicielem Zakładów Hutniczych w Trzyńcu, zamierzało zlikwidować jako nierentowny inny zakład – działającą już od 1838 r. hutę a następnie odlewnię żeliwa w Węgierskiej Górcie. W 1911 r. inż. Jerzy Buzek został poproszony o ocenę stanu technicznego zakładu i jego możliwości produkcyjnych i tylko od jego stanowiska uzależniono podjęcie ostatecznej decyzji w tej sprawie. Kiedy okazało się, iż odlewnia znów przynosi zyski, został mianowany w 1913 r. jej kierownikiem i dyrektorem naczelnym. Odlewnia została zmodernizowana i rozbudowana, stając się jednym z najnowocześniejszych tego typu zakładów w Europie. Z inicjatywy Jerzego Buzka zdecydowano się na specjalizację w zakresie produkcji rur żeliwnych, które wytwarzano tzw. metodą odśrodkową.

W momencie powstania w 1923 r. spółki „Węgierska Górka” Górniczo-Hutnicza Spółka Akcyjna Jerzy Buzek został mianowany jej dyrektorem naczelnym. W 1929 r. odlano tu największą rurę żeliwną na świecie długości 5 m i średnicy 1,2 m. Do najważniejszych osiągnięć Jerzego Buzka należy ustalenie optymalnej ilości dmuchu na 1 m² przekroju poprzecznego żeliwiaka – tzw. liczba Buzka. Wśród 64 prac naukowych Jerzego Buzka wyróżnia się kilkutomowe dzieło „Odlewnictwo”. Publikował też w czasopismach polskich i niemieckich, takich jak „Przegląd Górniczo-Hutniczy”, „Przegląd Odlewniczy”, „Przegląd Techniczny”, „Przemysł Metalowy”, „Gaz i Woda”, „Hutnik”, „Stahl und Eisen”.

W 1927 r. inż. Jerzemu Buzkowi zaproponowano stanowisko wykładowcy na Wydziale Hutniczym Akademii Górniczej w Krakowie. W 1934 r. habilitował się na podstawie pracy na temat pieców odlewniczych i został członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk Technicznych. W 1936 r. został mianowany profesorem zwyczajnym Katedry Metalurgii Surówki i Odlewnictwa. Działał również w wielu organizacjach społecznych i gospodarczych. Był m. in. Założycielem i prezesem Stowarzyszenia Techników Odlewników Polskich, prezesem Rady Zrzeszenia Odlewni przy Polskim Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, radcą Izby Przemysłowo-Handlowej w Krakowie, członkiem Chemicznego Instytutu Badawczego w Warszawie, członkiem Prezydium Sekcji Katowickiej Muzeum Przemysłu i Techniki. Należał również do grona założycieli Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej (TSL) w Węgierskiej Górcie w 1919 r. i był jego długoletnim prezesem. Z jego inicjatywy założono tu fundusz pomocy dla kształcących się

synów chłopskich. Był członkiem Zarządu Głównego TSL w Krakowie i prezesem Powiatowego Związku Kół TSL w Żywcu. W 1931 r. za swe zasługi

został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Jerzy Buzek zmarł dnia 9 lutego 1939 r. w Węgierskiej Górcie. 12 lutego 1939 r. został pochowany na cmentarzu komunalnym w Cieszynie.

Z małżeństwa z Heleną Grylewicz miał dwóch synów: Jerzego Romana, artystę fotografika oraz Stanisława Andrzeja, który w latach 1946–1948 pełnił funkcję dyrektora naczelnego Odlewni Żeliwa w Węgierskiej Górcie a następnie był adiunktem w Katedrze Odlewnictwa AGH w Krakowie.

Wystawę przygotowali: Ośrodek Dokumentacyjny Kongresu Polaków w Republice Czeskiej i Polskie Towarzystwo Medyczne w Republice Czeskiej. Autor scenariusza i układu graficznego: Marian Steffek. Pomoc przy realizacji: Józef Słowik.

Materiał dokumentacyjny udostępnili: Archiwum Krajowe w Opawie, Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Książnica Cieszyńska w Cieszynie, Metalpol „Węgierska Górka” Sp. z o. o., Ośrodek Dokumentacyjny Kongresu Polaków w RC, Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących im. prof. Jerzego Buzka w Węgierskiej Górcie, Jerzy Buzek-Garzyński i Janina Unicka. Czeski Cieszyn 2014."